

MORRIS, WILLIAM (1705 - 1763), llythyrwr a llysieuegwr

Enw: William Morris
Dyddiad geni: 1705
Dyddiad marw: 1763
Priod: Jane Morris (née Hughes)
Plentyn: Jane Jones
Plentyn: Robert Morris
Rhiant: Margaret Morris (née Owen)
Rhiant: Morris Morris
Rhyw: Gwryw
Galwedigaeth: llythyrwr a llysieuegwr
Maes gweithgaredd: Hanes a Diwylliant; Llenyddiaeth ac Ysgrifennu; Natur ac Amaethyddiaeth
Awdur: Robert Thomas Jenkins

3ydd mab **Morris ap Rhisiart Morris**, a brawd i **Lewis, Richard**, a **John Morris**; ganwyd 6 Mai 1705 yn y Fferem, Llanfihangel Tre'r Beirdd. Awgryma ef ei hunan mai gŵr tal main ydoedd; efallai ei fod hefyd yn gwargrymu, oblegid y mae ei nai **John Owen** yn ei lysenwi'n 'Gwilym Gam' - ond efallai hefyd mai ei 'grintachrwydd' a oedd wedi digio ei nai hoyw; nid oedd haelfrydedd ei frawd **Richard** gan William, nac ychwaith athrylith bigog ei frawd **Lewis**; odid nad 'dyn mwyn-galed' oedd ef, â mwy o synnwyr cyffredin na'i frodyr. Gwyddys iddo'n ifanc fwrw cryn amser yn Lerpwl (yr oedd yno yn 1726, beth bynnag), ond yn Chwefror 1737 penodwyd ef yn gasglydd y doll ym mhorthladd Caergybi (yn ddiweddarach cafodd fân swyddi cyllidol eraill gyda hon), ac yn 1758 daeth yn rheolwr (Comptroller of Customs) yno - yr oedd yn y cyfamser (1742) wedi gwrthod bod yn brif glerc yn y dollfa yng Nghaerleon-fawr. Felly yng Nghaergybi y bu o 1737 hyd ei farw; yr oedd yn 'feddyg gwlad' answyddogol ac yn cael galw arno'n aml hefyd am help mewn materion o gyfraith neu o fusnes. Ei gyfaill pennaf yng Nghaergybi oedd **Thomas Ellis**, curad y plwyf, nes symudwyd hwnnw i Nutfield yn 1759; ac yr oedd William Morris yn gôrfeistr yn y llan, a chanddo ddiddordeb mawr mewn cerddoriaeth gysegredig. Yn wir, ef oedd yr unig un o'r brodyr y breuddwydiodd neb am briodoli emyn (sef ' Golchwyd Magdalen yn ddisglair') iddo, er y cared sicrach prawf o'r awduraeth. Cyfranogai hefyd, yn llawn, o atgasedd **Thomas Ellis** at y Methodistiaid. Efallai mai pwnc arbennig William Morris oedd llysieueg (er ei fod hefyd yn naturiaethwr cyffredinol da); yr oedd ganddo wybodaeth anarferol o lysiau, ac ar ei waith ef yn bennaf y seilwyd *Welsh Botanology* **Hugh Davies** o Aber. Yr oedd' hefyd, fel ei frodyr, yn gasglwr a chopiwr llawysgrifau, ac yn neilltuol falch o'r 'Delyn Ledr' y bu bron iddi fynd ar ddfancoll o ddwylo diofal **Goronwy Owen**. Perchid ei wybodaeth a'i farn ar faterion Cymraeg gan ei frodyr, a chymerai yntau ddiddordeb mawr yng Nghymdeithas y Cymmrodorion - ef, i bob pwrpas, a ddewisodd 'aelodau gohebol' cyntaf y gymdeithas. Hysbys yw ei ran yn 'narganfyddiad' **Goronwy Owen** a '**Robin Ddu yr Ail o Fôn**' (Robert Hughes). Ond fel llythyrwr y mae William Morris yn wir bwysig - ei lythyrau ef yw dwy ran o dair o gasgliad **J. H. Davies**. Darlunir holl fywyd Môn yn y llythyrau hyn, a hwy yw'r ffynhonnell bwysicaf ar hanes cymdeithasol yr ynys yn y 18fed ganrif.

Priododd (yn 1745) â Jane, ferch ac aeres Robert Hughes o Lanfugail (**J. E. Griffith**, *Pedigrees*, 41); bu hi farw 1 Mai 1750. Bu mab a merch o'r briodas hon fyw. Priododd y mab (hynaf), **ROBERT MORRIS** (a aned 9 Mawrth 1746), â Jane Parry (gweddw, o **deulu Bulkeley** o'r Brynddu - gweler **J. E. Griffith**, op. cit., 33); gwerthodd ei gyfran o stad Lanfugail ac aeth i fyw yng Nghaergybi. Bu'r ferch, **JANE (JONES)** (1749 - 1833), a aned 12 Chwefror 1749, yn briod ddwywaith, y tro cyntaf â John Jones, ecseismon yng Nghaernarfon, a'r ail dro â Thomas Jones, swyddog yn nhollfa Biwmares (**J. E. Griffith**, op. cit., 41), ond bu farw'n weddw, 21 Chwefror 1833 (*Camb. Quart. Mag.*, v, 311) - ganddi hi y cafwyd y llythyrau a sgrifennodd **Goronwy Owen** at ei thad (gweler y rhagymadrodd i argraffiad **J. H. Davies** o'r *Letters of Goronwy Owen*). Sonia llythyrau William Morris lawer am ei blant. Bu ef farw 29 Rhagfyr 1763 - yr oedd i bob pwrpas ar ei wely angau pan fu farw ei dad, ac yn analluog i fynd i'r angladd; ei llythyr yn hysbysu hynny i **Lewis Morris** oedd ei llythyr olaf un sydd gennym, 12 Tachwedd 1763.

Awdur

Yr Athro Emeritus Robert Thomas Jenkins, (1881 - 1969)

Ffynonellau

J. H. Davies (gol.), *The Letters of Lewis, Richard, William, and John Morris, of Anglesey, (Morrisiaid MĀ'n) 1728-1765 (1907â€“9)*, cyf. I, cyf. II; mynegeion gan Hugh Owen

Hugh Owen (gol.), *Additional Letters of the Morrises of Anglesey (1735-86)*(London 1947-9)

a'r cyfeiriadau yng nghorff yr ysgrif

Darllen Pellach

LIGC: Siartiau Morwrol Lewis Morris a William Morris

T. R. Roberts, *Y Monwyson: Lewis Morys, Richard Morys, William Morys a Goronwy Owen*(Caernarfon 1902)

Erthygl Wicipedia: William Morris

Dolenni Ychwanegol

VIAF: 55616521

Wikidata: Q13132363

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawffraint Erthygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

Jenkins, R. T., (1953). MORRIS, WILLIAM (1705 - 1763), llythywr a llysieuegwr. *Y Bywgraffiadur Cymreig*. Adferwyd 12 Tac 2024, o <https://bywgraffiadur.cymru/article/c-MORR-WIL-1705>

Preifatrwydd a Chwcis
Hawffraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

